

KOSTA RİKA PAZAR BİLGİLERİ

**T.C.
Ticaret Bakanlığı
Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler
Genel Müdürlüğü**

İçindekiler

1.	DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	2
2.	PAZARIN ÖZELLİKLERİ	6
3.	PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	7
4.	ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	9

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası

Kosta Rika'nın 1 Ocak 2009 yılında oluőturulan Orta Amerika Serbest Ticaret Alanı'na (CAFTA-DR) dahil olması ile birlikte söz konusu pazarda zaten coğrafi yakınlık, turizm ve tanınma avantajına sahip olan ABD menőeli sanayi mallarının %80'inden fazlası ve tarım ve gıda ürünlerinin yarısından fazlası bu pazara gümrüksüz erişim avantajına sahip olmuőtur. CAFTA-DR üyeliği dolayısıyla Kosta Rika'nın Meksika, őili, Panama ve Dominik Cumhuriyeti ile de Ortaklık Anlaşması mevcuttur.

Yabancı yatırımları ölkeye çekme ve ihraç pazarlarını genişletme hedefinde ilerleyen Kosta Rika, özellikle Asya ölkeleri ile ticaretini geliştirme çabasıındadır. Çin ile de ölkenin son yıllarda hızlı bir yakınlama içinde olduğu ve iki ölkenin 2010 yılında imzaladığı Serbest Ticaret Anlaőmasının 2011 yılında yürürlüğe girdiği göze çarpmaktadır. Peru, Singapur, Kanada, CARICOM, EFTA ve AB ile de STA'sı bulunan Kosta Rika'nın, Kolombiya ile imzaladığı STA henüz yürürlükte değildir. Öлке, gelecekte Pasifik İttifakı'na da üye olmayı hedeflemektedir.

İthalat Rejimi

Kosta Rika'ya jantsız ikinci el lastik ithalatı yasaktır. Bunun sebebi lastiğin içinde yaőayan ve sarıhumma veya dang humması adı verilen hastalığı taşıyan sivrisineklerdir. Silah ve mühimmat ithalatı, Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın iznine tabidir. Eczacılık ürünleri, ilaç, kozmetik, tıbbi cihazlar ve bazı kimyasal ürünlerin (solvent, tarımsal girdiler ve uyuşturuıcı ilaçlarda kullanılan öncü kimyasallar gibi) ithalatı için 5 yıl geçerli ithalat izni alınması ve Sağlık Bakanlığı'na kayıt yaptırılması gerekmektedir.

Gıda ürünleri ilk kez ithal edildiğinde kayda tabi olup, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'ndan bitki ve hayvan sağlığı sertifikası alınması gereklidir. Cerrahi ve diőçilik araç-gereç ve makinelerinin ithalatı da sadece ithalat lisansı olan ithalatçılar ve sağlık çalışanları tarafından yapılabilmektedir. Biyomedikal ekipmanların ve malzemelerin ithalatı da Sağlık Bakanlığı'nda kayda tabidir.

Garantili satışların devamı niteliğinde ölkeye ithal edilen yedek parçalar gümrük vergisi ve diğer vergilerden muaf değildir. Bu engelin aşılması için söz konusu ekipmanlar gümrük vergisi daha sonra geri alınmak üzere ödenip geçici ithalat kapsamında 3 aylığına ithal edilebilir. Bu süre 1 kere daha yenilenebilmektedir.

İnőaat projelerinde kullanılan ekipmanlar, eğlence sektöründe kullanılan ses ve film ekipmanları, ticari numuneler gibi ürünlerin de Kosta Rika'ya geçici ithalat kapsamında reeksport yapılarak sonradan geri alınmak üzere gümrük vergisi karőılıęı ödenerek giriői mümkündür.

Dahilde İşleme Rejimi kapsamında daha sonra ihracatı yapılmak üzere ölkeye ithal eden girdi, malzeme ve parçalar 6 aylığına; ekipman, araç-gereç ve parçalar ise 5 yıllığına ertelenebilmektedir. Bu süreler yerli veya yabancı yatırımcıların Kosta Rika Dış Ticaret

Bakanlığı'na (COMEX) başvurusu üzerine yenilenebilmektedir. Serbest bölgelerde bu uygulamadan yararlanabilmek için başlangıç yatırımı asgari 150.000 Dolar değerinde, serbest bölgelerdeki sanayi parklarında ise 2 milyon Dolar'dır.

Gümrük Vergileri ve Diğer Vergiler

Kosta Rika'nın ithalat prosedürlerine ilişkin detaylı bilgilerin, Avrupa Birliği Pazara Giriş Veritabanının (*Market Access Database*, <http://madb.europa.eu>) "*Procedures and Formalities*" başlığından, ülke adı ve ürün GTİP'i ile arama yapılarak öğrenilmesi mümkündür.

Merkezi veya yerel yönetimler tarafından resmi kullanıma tabi mallar, temel gıda maddeleri ve okul üniformaları gibi temel ürünler haricinde Kosta Rika'da Katma Değer Vergisi (KDV) oranı %13'tür. İthal ve yerli malların birçoğu için özel tüketim vergisi kaldırılmış ya da indirilmiştir. Ancak viski, şarap ve bira (%10), yeni ve ikinci el otomobiller (%30-50 arasında), ev aletleri ve buzdolabı (%30-40 arasında) gibi ürünlerde bu vergi hala uygulanmaktadır.

Merkezi veya yerel yönetimler tarafından resmi kullanıma tabi mallar haricinde bazı ithal ve yerli mallar ayrıca Merkez Bankası tarafından ek bir kesintiye tabidir.

Özet olarak Kosta Rika'da uygulanan vergiler şöyledir;

- Ad valorem gümrük vergisi (değişken oranlarda): CIF bedeli üzerinden.
- Özel tüketim vergisi (değişken oranlarda): CIF bedeli ve ad valorem gümrük vergisi toplamı üzerinden.
- Satış vergisi (%13): CIF bedeli, gümrük vergisi ve özel tüketim vergisi toplamı üzerinden.
- Fon kesintisi (1%): CIF bedeli üzerinden.

Serbest Bölgeler

Karayip kıyısındaki liman şehri Limon/Moin ve Pasifik kıyısındaki Puntarenas yakınlarındakiler başta olmak üzere ülkenin merkezinde pek çok serbest bölge bulunmaktadır. Şahıs şirketleri, belirli kriterleri karşılayıp Kosta Rika Dış Ticareti Geliştirme Kuruluşu'na (*PROCOMER*, www.procomer.com) başvurdıkları takdirde serbest bölgede faaliyete başlayabilmektedir.

Halihazırda 260'a yakın şirket aktif olarak serbest bölge rejimi altında faaliyetlerine devam etmektedir. Bu şirketler 8 yıllığına tüm vergilerden muaf olup, sonraki yıllarda da indirimli bir orandan vergi ödemektedir. Vergi muafiyetine ek olarak, serbest bölgedeki şirketler için yatırım, ticaret ve gümrük prosedürleri daha azdır. 2015 yılında Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kuralları gereği imalat şirketleri için söz konusu vergisiz dönem sona erecek olup, yalnızca bazı tip şirketler (çağrı merkezleri, lojistik şirketleri ve yazılım firmaları gibi) için avantajlı vergi uygulaması getirilecektir.

Tarife Dışı Engeller

Kosta Rika'da mal ve hizmet ticaretini etkileyen ciddi bir tarife dışı engel bulunmamaktadır. DTÖ'ye üyelik taahhütleri gereği gümrük tarifelerini düşürmeyi ve kotaları kaldırmayı taahhüt

eden ülkede koruma altındaki bazı tarım ürünleri ve diğer özel ürünler haricinde pek çok üründe en yüksek gümrük vergisi oranı %46'dır.

Kosta Rika aynı zamanda tarım ürünleri ihracatçıların yer aldığı Cairns Grubu'na üyedir. Bu oluşumdaki ülkeler genel olarak tarım ürünleri ticaretinde daha fazla pazar açılımı ve gümrük duvarlarının azaltılmasını hedeflemektedir. Ancak örneğin kümes hayvancılığı ürünlerinde %150 oranında, süt ürünlerinde ise %65 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır. İthal hava taşıtı ve otomobiller (yeni ya da ikinci el) de yüksek gümrük vergilerine tabidir.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Kosta Rika'da laboratuvar ekipmanı ve fonların yetersizliği sebebiyle standartların uygulanmasında Uluslararası Standartlar Örgütü'nün (ISO) kuralları esas alınmaktadır ancak bu ülkeye ihracatta veya iç piyasaya satışta yerli ve yabancı şirketlerin ISO standartlarına uyması zorunlu değildir. Metrik sistem kullanılmakla birlikte, ABD ve Avrupa ürün standartları da kabul görmektedir. Ekonomi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (*Ministerio de Economía, Industria y Comercio de Costa Rica*, MEIC, <http://www.meic.go.cr>, <http://www.reglatec.go.cr>), standartların oluşturulması ve uygulanmasından sorumlu kurumdur. Ancak mevcut standartlar, ürünün etiketlenmesi ve kullanımına yöneliktir.

Teknik Düzenlemeler Enstitüsü (*Instituto de Normas Técnicas de Costa Rica*, INTECO, <http://www.inteco.or.cr/esp/index.html>) ise, ülkedeki şirketlere Uygunluk Belgesi düzenleme hizmeti sunan tek yetkili kurumdur. Ülkedeki test laboratuvarlarının akreditasyonundan sorumlu kurum olan ECA'nın (*Ente Costarricense de Acreditacion*) web sitesinde akredite laboratuvarların listesi mevcuttur (http://www.eca.or.cr/acr_lab.php).

Kosta Rika Sağlık Bakanlığı gıda ürünleri, kimyasallar, kozmetik, ilaç ve diğer eczacılık ürünlerinin ithalatında; Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (MAG) ise gübre ve tarım ürünleri ithalatında ithalat izni veren kurumdur. Kosta Rika Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (MICIT), Akreditasyon Kurumu ECA aracılığıyla akreditasyon hizmeti vermektedir. Önerilen ve sonuçlanan teknik düzenlemelerin hepsi Resmi Gazete'de (*La Gaceta*) yayınlanmaktadır (www.imprenal.go.cr, <http://www.lagaceta.go.cr>).

Ministerio de Salud de Costa Rica
Dpto. de Drogas y Estupefacientes
Registros y Controles
PB 10123-1000, San José, Costa Rica
Tel: (506) 2223-0333 (dahili 224)
Faks: (506) 2257-7827 veya 2222-1420
Web: <http://www.ministeriodesalud.go.cr>

Ministerio de Agricultura de Costa Rica
Servicio Fitosanitario del Estado
P.O. Box 10094-1000
San José, Costa Rica
Tel. 506-2549-3400

Faks. 506-2260-8301

Web: <http://www.sfe.go.cr>, <http://www.mag.go.cr>

E-posta: sunii@mag.go.cr

Ministerio de Ciencia y Tecnología (MICIT)

P.O. Box 5589-1000

San José, Costa Rica

Tel. 506-2248-1515, (dahili 137 ve 124)

Faks. 506-2257-8765

Web: www.micit.go.cr

E-posta: micit@micit.go.cr

Ente Costarricense de Acreditación (ECA)

150 Norte de Edificio Torre La Sabana, Sabana Norte

Tel. 506-2258-2529, or 2258-0878, or 2258-0644

Fax. 506-2258-2529 (dahili 113)

Web: www.eca.or.cr

E-posta: gerencia@eca.or.cr

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Kosta Rika’da ürünün menşeinin gösterilmesine ilişkin genel bir zorunluluk bulunmamaktadır. Ancak gıda ürünlerinin etiketlenmesinde Codex Alimentarius uluslararası gıda standartları ve düzenlemeleri uygulanmaktadır. Gıda ürünleri etiketlerinin İspanyolca olması zorunlu olup; ürün adı, içerik listesi, besin değeri, ithalatçının adı ve adresi, son kullanma tarihi, ürün menşei ve metrik ağırlığı bilgilerinin gösterilmesi de gerekmektedir.

Eczacılık ürünleri, gübreler, zirai ilaçlar, hormonlar ve veterinerlik ilaçları, aşı, zehirli maddeler ve gargaralar için özel etiketleme düzenlemeleri uygulanmaktadır. Taze ve dondurulmuş et ithalatında sağlık sertifikası; büyük miktarda hububat ve bahçe ürünleri ithalatında da bitki sağlığı sertifikası zorunludur. Kozmetik, eczacılık, medikal ürün, kimyasallar, zehirli maddeler, böcek ilacı, zirai ilaç ve tarım kimyasalları ithalatında ayrıca Sağlık Bakanlığı’ndan ithalat izni alınması zorunludur. Nicelik ve nitelik analiz belgesi, iyi imalat uygulamaları ve ihracatçının satış izni sunularak ve onaylanarak söz konusu izin alınmaktadır. Eczacılık ürünleri için kayıt işlemi yavaş olup bu süre 6 ayı aşabilmektedir.

İşlenmiş gıda ürünlerinin çoğu (konserve, kutuda veya önceden pişirilmiş) için bitki ve sağlık sertifikası gerekmemekte ise de, ihracat işlemi öncesinde Kosta Rika’daki ithalatçı aracılığıyla gerekli belgelerin tekrar öğrenilmesi tavsiye edilmektedir. Nitekim belgelendirmede yanlışlık tespit edildiği takdirde ağır para cezaları ödenmektedir.

Son yıllarda elektronik altyapıya geçilmesi yönünde yapılan çalışmalarla gümrük işlemlerinde kaydedilen hızlanmaya rağmen gümrük prosedürlerinin hala karmaşık ve bürokratik olduğu görülmektedir. TICA sistemi ile gümrükteki işlemler ve aşamalar izlenebilmektedir (<http://www.hacienda.go.cr/tica/Consultas>).

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Dağıtım Kanalları

Havayolu taşımacılığı ile ülkeye gelen mallar Juan Santamaria Uluslararası Havaalanı'ndan, Avrupa'dan ve ABD'nin doğu kıyısından deniz yolu taşımacılığı ile ülkeye gelen malların ise %85'i Karayip kıyısındaki Moin Limanı'ndan ülkeye girmektedir. Pasifik'teki Caldera Limanı ise daha çok ABD'nin batı yakası ile veya Uzak Doğu ülkeleri ile yapılan ticarete kullanılmaktadır.

Metropolitan Bölgesi olarak adlandırılan ve Merkezi Vadi, San Jose, Heredia, Cartago ve Alajuela bölgelerini kapsayan alan, yatırımcıların ve iş çevrelerinin en fazla bulunduğu alandır. Şirketlerin genel merkezleri başkent San Jose'de, imalat tesisleri ise serbest bölgelerde (Alajuela ve Heredia) yer almaktadır.

Kosta Rika'daki tüketicilerin %73'ü başkent ve çevresinde (merkezi vadi) yaşamaktadır. Ülkede büyük alışveriş merkezleri, ev perakende marketleri ve hipermarketler yaygındır. Son yıllarda sektörde yaşanan birleşmelerin ardından ülkede halihazırda 5 adet büyük çok katlı mağaza zinciri, 6 adet süpermarket zinciri ve pek çok küçük ve orta ölçekli perakende satış mağazası mevcuttur. Kırsal bölgelerde ise pek çok ürünün satışının yapıldığı market tipi dükkanlar (*pulperias*) yaygındır.

Kosta Rika'da dağıtım kanalları oldukça gelişmiştir. Tarım ve gıda ürünleri dağıtımında özel uygulamalar bulunmamakla birlikte, özel şirketler daha çok işlenmiş gıda ürünü ithalatı yaparken, toptancılar tarım ürünlerine odaklanmaktadır. Bazı süpermarketler doğrudan ithalat da yapabilmektedir.

Kosta Rika'ya ihracatta yerel bir temsilci ile çalışmak ya da ülkede bir satış ofisi açmak en iyi yöntemlerdendir. Küçük bir ülke olması dolayısıyla bir temsilci/distribütör ile çalışmak yeterli olacaktır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Pek çok ülkede olduğu gibi Kosta Rika'da da tüketiciler satın alma kararlarını ürünün fiyatı, kalitesi, teknik özellikleri, erişilebilirliği ve teknik destek hizmetinin veya satış sonrası hizmetin olup olmamasına göre vermektedir. Kosta Rika Hükümeti, petrol ve dizel yakıtların pompa fiyatı haricinde fiyat belirleyememektedir.

Kosta Rika'ya yapılacak ihracat, ülkenin milli geliri ve nüfusu ile paralel olarak bazı büyük pazarlara nispeten daha küçük boyutlu olacaktır. Ancak Kosta Rika dağıtım üssü olarak kullanılarak ve buradan diğer Orta Amerika ve Karayip ülkelerine ihracat yapılarak, büyük satış hacimlerine ulaşmak da mümkündür. İhracatta geri dönülemez akreditif kullanılması tavsiye edilmektedir. Kişisel ilişkilerin ve güvenin önemli olduğu bir pazar olması sebebiyle, bu ülkedeki müşteriler ile devamlı iletişim halinde olunması ve sabırlı davranılması gerekmektedir.

Çoğunlukla yerel temsilciler aracılığıyla sunulan ürün desteği (bakım-onarım gibi) ve satış sonrası hizmet gibi ek hizmetler hem kamuya hem de özel firmalara yapılacak satışta önemlidir. Bakım-onarım sözleşmelerinin yanı sıra, ürün kataloğu, broşür ve ürün içeriğini gösteren etiketlerin de İspanyolca dilinde olması önem taşımaktadır.

Kosta Rika pazarında gazete ilanları ürün tanıtımında en iyi yöntemlerdendir. La Nacion, El Financiero ve La Republica bu açıdan ülkedeki en popüler yayınlardır. Al Día, Diario Extra, ve Prensa Libre ise popüler tabloid gazetelerdir. Hedef pazara göre magazin, radyo ve ilan tahtası reklamları da etkilidir. Kosta Rika Ticaret Odası'nın ve diğer oda ve birliklerin yayınları da reklam amaçlı kullanılabilir.

Doğrudan pazarlama, ülkede posta sisteminin ve cadde isim ve numaralandırma sisteminin oturmamış olması nedeniyle güvenilir müşteri adresi elde etmek mümkün olmayacağından başarılı bir yöntem değildir. Ayrıca doğrudan pazarlama yönteminin kurallarını belirleyen spesifik bir kanun bulunmamaktadır.

Kamu İhaleleri

Kosta Rika'da ihale sistemi Mali İdare Kanunu ile düzenlenmektedir. Kamu kuruluşları mal ve hizmet alımlarını resmi gazetede (*La Gaceta*, www.imprenal.go.cr) ve büyük gazetelerde yayınlanan halka açık ihale yöntemi ile gerçekleştirmektedir. Bazı satın almalar önceden yetkilendirilmiş ve sistemde kayıtlı tedarikçilerden doğrudan da yapılabilmektedir. Elektrik ve Telekomünikasyon Kurumu (ICE) ve Sosyal Güvenlik Kurumu (*Caja Costarricense de Seguro Social*, CCSS) sıklıkla ihaleye çıkan en büyük iki devlet şirkettir.

2010 yılında Kosta Rika Hükümeti ihale duyurularının takip edilebileceği bir elektronik platform (*Mer-Link*, www.mer-link.go.cr, www.mer-link.co.cr) oluşturmuştur. Tek pencere sistemi şeklinde işleyen bu platformda kamu kurumları sanal bir satın alma modeli üzerinden mal ve hizmet alım satım işlemlerini elektronik olarak gerçekleştirebilmektedir.

Yabancı şirketler genellikle Noter huzurunda bir temsilci (Kosta Rika vatandaşı ya da ülkede yerleşik bir kişi/şirket) tayin ederek ihalelere katılmaktadır. Yabancı şirketler doğrudan ihalelere katılabilmekte ise de, temsilci ile katılmanın ihale belgelerinin çevirisi, takibi ve iş kültürüne aşinalığı açısından avantajlı olduğu görülmektedir.

3. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Kosta Rikalı işadamları yabancı muhatapları ile iş yaparken yüzyüze görüşmeye ve kişisel ilişkilere de önem vermektedir. Randevunun en az 1-2 hafta önceden alınması ve görüşmeden birkaç gün önce teyit edilmesi gerekmektedir. Kosta Rikalılar görüşmelere biraz geç gelebilmektedir. Ancak görüşme Kosta Rikalı muhatabın ofisinde yapılacaksa zamanında gitmek önemlidir.

Görüşmenin başında el sıkışmak ve kartvizit alıp vermek yaygındır. Kartvizitin ve tanıtım materyallerinin İspanyolca ve İngilizce dilinde hazırlanması önemlidir. Ülkenin resmi dili İspanyolca olup; iş çevrelerinde, kentlerde, turistik bölgelerde ve gençler arasında İngilizce de yaygın olarak kullanılmaktadır. Bribrí, Maleku, Ngäbe (Guaymí), Cabecar ve Mekatelyu ise ülkede konuşulan yerel dillerdir.

Kosta Rikalı işadamları ünvanlarıyla hitap edilmekten hoşlanmaktadır. “Doktor” gibi akademik bir ünvana sahip olmayan kişilere ise erkek ise “*Señor*” (sonra soyadını söyleyerek), bekar bir bayan ise “*Señorita*”, evli bir bayan ise “*Señora*” şeklinde hitap edilmelidir. Bayanların iş yaşamında oldukça aktif olduğu göze çarpmaktadır.

İş görüşmelerinin yavaş ilerlediği, görüşmelerde fikirlerin açıkça dile getirildiği görülmektedir. Sabırsızlık gösterildiğinde bu bir zayıflık olarak algılanmakta ve kişinin güvenilirliğini zedeleyici olabilmektedir.

Kosta Rikalılar’ın diğer Latin Amerika ülkeleri ile kıyaslandığında daha resmi ve ciddi bir yaklaşım içinde olması sebebiyle görüşmelere koyu renkli takım elbise ile katılım sağlanması ve ceketin görüşme boyunca çıkarılmaması tavsiye edilmektedir.

Demokratik ve eşitlikçi bir iş yapma kültürüne sahip olan Kosta Rika’da zenginlik ve akrabalık ilişkileri de çok önemlidir. İş etiği ve amaca ulaşma önemli olmakla birlikte, işlerin risksiz ve yavaş yapılması tercih edilmektedir. Ödemelerde ve karar alma mekanizmasında bu nedenle gecikmeler olabilmektedir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Diplomatik, Hizmet, Hususi ve Umuma Mahsus Pasaport hamilleri Kosta Rika’ya yapacakları seyahatlerde vizeden muaftır. Ancak bu bilgilerin seyahat öncesinde Kosta Rika temsilciliklerine teyit ettirilmesi önerilmektedir. www.mfa.gov.tr

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Kosta Rika’da çalışma saatleri 08.00-12.00 ve 13.00-17.00 saatleri arasındadır. Kamu kurumları 08.00-16.00 saatleri arasında kesintisiz çalışmaktadır. Kamu bankalarının çoğunda mesai saatleri 09.00-15.00 iken, özel bankalar 18.00’e kadar açıktır. Bu ülkeye gerçekleştirilecek iş ziyaretlerinin resmi tatil günlerinin hemen öncesine veya sonrasına denk gelmeyecek şekilde ayarlanması tavsiye edilmektedir. Ayrıca çoğunlukla Aralık ayının ortasından Ocak ayının sonuna kadarki dönemde ve Temmuz ayında (özellikle ilk iki hafta) okul tatillerine paralel olarak Kosta Rikalı aileler de izin kullanmaktadır.

Telefon Kodları

Kosta Rika’nın uluslararası telefon kodu 506’dır. Türkiye’den Kosta Rika’ya yapılacak aramalarda 00 + 506 + alan kodu + telefon numarası tuşlanmalıdır.

Yerel Saat

Kosta Rika ile Türkiye arasındaki saat farkı -8 saat olup, örneğin Türkiye'de saat akşam 20.00 iken Kosta Rika'da saat sabah 12.00'dir. Saat farkları ile bilginin www.worldtimezone.com adresinden edinilmesi mümkündür.

Para Kullanımı

Kosta Rika'nın resmi para birimi Kosta Rika Kolonu'dur (CRC = 100 céntimos).

Ölçü Birimi

Kosta Rika'da metrik sistem ölçüleri kullanılmaktadır.

İklim

Tropik ve subtropik iklimin hakim olduğu Kosta Rika'da Aralık-Nisan ayları arası yağışsız dönem, Mayıs-Kasım arası ise yağışlı dönemdir.

Ulaşım

KLM, United Airlines, Continental Havayolları ve Delta Havayolları'nın İstanbul'dan San José'ye uçuşları bulunmaktadır. ABD, Orta Amerika ve Güney Amerika ülkelerinden Kosta Rika'ya günlük seferleri olan havayolları da mevcuttur. Iberia Havayolları Madrid'den San Jose'ye direkt uçuş gerçekleştirirken; Continental Havayollarının New York'tan, Delta Havayolları'nın Atlanta'dan, Amerikan Havayolları'nın ise Houston ve Miami'den seferleri mevcuttur. TACA Havayolları'nın ise San Jose'den pek çok Latin Amerika ülkesine seferleri bulunmaktadır.

Kosta Rika genel olarak güvenli bir ülke olsa da, havaalanından yalnızca güvenilir taksilere binilmesi (turuncu renkli) önerilmektedir. Şehir merkezine taksi ile ulaşım yaklaşık 20 Dolar tutmakta ve yaklaşık 20 dk sürmektedir. Kosta Rika'da toplu taşıma sistemi de son derece gelişmiştir. San José, toplu taşıma ağının merkezidir. Şehirdeki otobüsler kısa aralıklarla hareket etmekte ancak sık gidilmeyen kasabalara giden otobüslerin çoğu günde bir sefer yapmaktadır. Sansa ve Nature Air, Kosta Rika'da iç hat uçuşları yapan iki hava yolu firmasıdır.

Elektrik Voltajı

Kosta Rika'da elektrik voltajı 110 volt ve 60 Hz olup; ABD'deki gibi çift girişli ve yassı uçlu prizler kullanılmaktadır.

4. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

İş Kurma Mevzuatı

Kosta Rika'da yerli ve yabancı tüm özel şirketler ve kişiler şirket kurabilmekte ve şirket sahibi olabilmektedir. Devlete ait ve Kosta Rika vatandaşlarının veya ülkede yerleşik kişilerin şirket

içinde belirli bir paya sahip olmalarını gerektiren sektörler ise; elektrik üretim, yayıncılık ve profesyonel hizmetlerdir. Kosta Rika'nın da taraf olduğu Orta Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (CAFTA-DR) ile birlikte sigortacılık sektörü ve telekomünikasyon sektörünün bir kısmı rekabete açılmıştır. Medikal hizmetler gibi diğer alanlarda ise kamu şirketleri faaliyette bulunmaktadır ancak bu alanlar özel şirketlerin faaliyetine kapalı olmayıp, kamu şirketlerine ve özel şirketlere eşit muamele yapılmaktadır. Örneğin bankacılık sektöründe devlete ait olan üç banka, diğer özel bankalara kıyasla avantajlara sahiptir (iflasa zorlanamama gibi).

Kosta Rika'da şirket kurma için gerekli 12 prosedürün tamamlanması ortalama 60 gün sürmektedir. İlk aşama, ülkede şirket kurmada yetkilendirilmiş tek merci olan noterlikteki işlemlerdir (Ülkedeki avukatların neredeyse tamamı noterlik hizmeti verebilmektedir). Ticaret Siciline kayıttan sonra kurulacak şirkete dair ve şirketin yönetiminden sorumlu olacak kişilere dair bilgiler sunulmalıdır (Ad, soyad, uyruk, meslek, evlilik durumu, ikametgah, kurulacak şirketin türü, amacı, başlangıç sermayesi ve bu sermayenin nasıl ödeneceği, ödeme için azami süre, şirketin ikametgahı ve kurucular tarafından üzerinde anlaşılan diğer hususlar). Bu işlemde sonra ticari sicil kaydı Ticaret Gazetesinde (*La Gaceta*) yayınlanmaktadır.

Başlangıç sermayesinin ödenmesi (genellikle 100-1000 Dolar arası), kayıt işlemi bitmeden Kosta Rika bankalarından birine nominal olarak ve yerel para birimi ile yapılmalıdır. Kurulacak şirketin türüne göre, yerel idarenin izni de gerekebilmektedir. Kosta Rika'da bir şube açmayı planlayan yabancı şirketlerin yerel bir temsilci belirleyerek bu kişiye şirket kurma işlemleri için şirket adına tam vekalet vermesi gereklidir. Yabancıların Kosta Rika'da çalışabilmeleri için ülkede ikamet etmesi gerekmektedir.

Konu ile ilgili detaylı bilgi için firmaların CINDE (Kosta Rika Yatırım Teşvik Ajansı, www.cinde.org) ve PROCOMER (Kosta Rika Dış Ticareti Geliştirme Kuruluşu, www.procomer.com) ile temasa geçmeleri ve Kosta Rika Ekonomi Bakanlığı'nın web sitesi üzerinde yayınlanan rehberi incelemeleri tavsiye edilmektedir (<http://www.tramites.go.cr>).

Yatırımlara Sağlanan Teşvikler

Kosta Rika'da yatırım yapmayı düşünen yerli ve yabancı yatırımcıların faydalanabileceği teşvik programları; 1)serbest bölge sistemi, 2)aktif işleme rejimi ve 3)gümrük vergisi iadesi sistemidir. Bu teşviklerden hem yerli hem de yabancı yatırımcılar aynı şekilde faydalanabilmektedir. Serbest bölge sistemi kapsamında sağlanan teşvikler "Serbest Bölgeler" başlığı altında detaylı olarak anlatılmaktadır.

Bu teşviklerden ikincisi olan ve 1997 yılında uygulanmaya başlanan aktif işleme rejiminde ise, şirketlerin ithal ettiği girdiler (malzeme ve parça) üzerinden alınan vergiler yenilenebilir 1 yıllık dönemler için askıya alınmakta, bu girdiler kullanılarak nihai ürün haline getirilmiş mallar ihraç edilirken de girdiler vergiden muaf tutulmaktadır. Yine bu sisteme göre ihraç edilmek üzere üretilen ürünlerde kullanılan sermaye malları (ekipman, araç ve parçalar) üzerinden alınan vergiler de yenilenebilir 5 yıllık dönemler için askıya alınmaktadır. Bu şirketler gerekli kayıtları yaptırarak iç piyasaya da mal satabilmekte ancak üretimde kullandıkları sermaye malları için ithalat vergilerini oranlı olarak ödemektedir. Bu iki teşvikten yararlanmak için başvuru işlemleri Kosta Rika Dış Ticaret Bakanlığı'na (COMEX) yapılmaktadır.

Gümrük vergisi iade sisteminde ise gümrük vergilerinin ve ihraç edilmek üzere üretilen ara mallarının ithalatında ithalatçı tarafından ödenen diğer vergilerin iadesi söz konusudur. Kosta Rika, yabancı yatırımcıların teknoloji veya özel bilgi transferi gerçekleştirmesi veya üretimde kullandıkları girdilerin belli bir yüzdesini yerel firmalardan satın alması gibi şartlar aramamakla beraber; uygulamada yerel şirketler ve üniversiteler ile işbirliği halinde çalışılması kriterinin göz önünde bulundurulduğu görülmektedir.

Kosta Rika Yatırım Teşvik Ajansı'nın (CINDE) web sitesinde konu ile ilgili detaylı bilgi sunulmaktadır (<http://www.cinde.org/en/incentives-and-costs>).